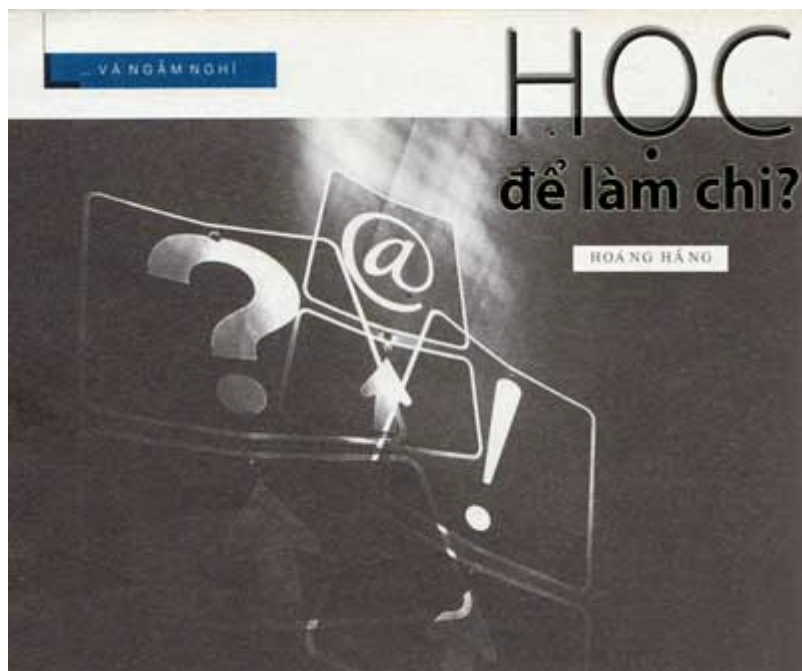

"Buổi, học để làm chi?"

"Hơn đến sách là y như buồn...".

Cậu con trai út của tôi lại luôn rên lên câu ca dao cũ mà thơng bé tình cũ được được trong một quyển cũ của tôi khi vài năm trước đến dịp sách vở đến nhà phát hành được. Nhưng trong câu ca dao này, "buồn" mà Huy Cận đã dùng:

*Hôm nay trời nhàn lên cao
Tôi buồn, không hiểu vì sao tôi buồn.*

Từ "buồn" từ câu ca dao trên để nghĩa với những từ "buồn" trong bài thơ dao sau:

*Em tôi buồn ngẩn buồn nghệ
Buồn ăn cơm nếp, cháo kê, thết gà,
Buồn ăn cái trứng ba ba.
Buồn ăn cơm nếp, thết gà, cháo kê...*

Đây "bu n" không phải là một tính từ trạng thái cho một tâm trạng không vui, từ "bu n" này không thể phát triển thành một danh từ như "nỗi buồn" để nói đến tình trạng tâm lý tiêu cực, thi u vẻ ng s ph n kh i, hào h ng. Bu n" trong nh ng câu ca dao và đ ng dao d n trên có thể coi là một trạng từ hay một đ ng từ trạng thái, nói đến một t c mu n vô th c, m t nhu c u b n năng, m t đ i u gì đó mà c th đòi h i m t cách t đ ng, nó là m t ph ng ng mi n B c, đ ng nghĩa v i m t ph ng ng mi n Nam là từ "m c". Ta có nh ng từ kép như bu n c i, bu n ng , và (xin l i vì quá tr n tr i) bu n...(!).

Nghe th ng bé nghêu ngao câu ca dao "bu n", bà n i nó lên ti ng: "H c là đ làm ng i ch còn làm gì n a? N u bu n ng thì ph i bi t b t tr c các c ngày x a, c t tóc treo ng c lên trính nhà, m i khi ng g t, đ u g p l i thì tóc b gi t ng c lên làm đau đ u là ph i t nh d y mà đ c sách".

Th ng bé đ i đ tài: "Cháu nghe nói ngày x a m c dù là lý d ch nh ng ông c ngo i cháu nghèo l m, không có đ i u ki n cho bà đi h c, ph i không bà?".

Bà c không ng v c gì, hào h ng k l : " , ông ngo i c a b này tuy là phó lý trong làng, nh ng bà là con c có đông ch em nên c không có đ i u ki n cho bà đi h c. Còn nh ng em c a bà thì đ u đ c đi h c c . Th cho nên ch riêng bà m i không bi t ch , có cái th nào cũng ph i nh các cháu đ c cho mà nghe, th m i kh đ y, cháu có bi t không?".

Th ng bé gài b y: "Vâng, lúc ông n i cháu còn, cháu v n nghe ông n i cháu nói r ng ông ch đi làm ki m ti n, còn bà m i lo cho bác cháu, b cháu và các cô chú cháu ăn h c đ n n i đ n ch n, ph i không bà?".

Bà c ti n d n đ n cái b y c a th ng bé: "Ch còn gì n a cháu. Ông n i mà ch bi t đi làm đem ti n v cho bà. Nhà m i chuy n bà ph i lo toan, tính toán. Các con c a bà chúng nó mu n h c gì bà cũng chi u, mà ch ng bi t sao, nh tr i, chúng nó ham h c th , cái gì cũng đòi h c. Nào đàn nào v , nào Anh văn Pháp văn l i còn Đ c ng Hoa ng . Th nh ng bà v n ph i cân đ i thu chi m i ki m ra ti n cho chúng nó h c ch . Cũng nh th mà chúng nó nên ng i c đ y, cháu . Đ n ngay nh cô út c a mà, nó l n lên trong lúc khó khăn nh t sau năm 1975, mà nó cũng là cô giáo Anh văn đ y ch , có kém c nh ai đâu. Ch ti c là nó m t s m, c kh ... Cũng may mà nó ch a có ch ng có con...".

Thằng bé vùi vàng giết cái bầy mà nó đã giăng: "Đấy, bà thấy chưa, bà không được đi học, mà bà dạy dỗ các con của bà nên ngoan. Bà phải làm ngoan mới dạy dỗ các con của bà làm ngoan được chứ! Thế thì có phải, phải học mới làm ngoan được đâu. Bà bỏ học đi làm ngoan là không đúng!".

Bà cũng ngạc nhiên ra, rồi bà mừng yêu thằng cháu: "Tiên sư nhà anh! Lạ biết chừng nào cái thói bẻm mép của thằng bé anh!".

Thằng bé tiếp tục nói thêm: "Cách đây ít lâu, cháu có được báo cho bà nghe, có cái tin có ông kịm trúc sào nào đó ghen tị ông mà giết vợ rồi phải bỏ đi tù. Bà còn bỏ ông ta hành nhử thỏ mà chong ra con ngoan. Vậy thì chưa chắc học mà đã làm ngoan được".

Bà cũng chong chờ: "Tôi biết, không biết được cái lý luận của anh. Nhưng cũng phải học thì mới có cái cần câu cơm, mới biết làm việc, mới kiếm được tiền nuôi thân anh, mai kia lấy vợ có con còn nuôi vợ nuôi con anh nữa".

Thằng bé lại chuyển đề tài: "Bà nhé, cô út của cháu lên lên trong lúc khó khăn, học hành chong bẻm các anh của cô ấy. Thế mà cũng có bẻm cớ nhân, cũng đi dạy tiếng Anh. Nhưng rồi chong kịm được bao nhiêu tiền nên chưa dám lấy chong sinh con. Đến khi bỏ bẻm thì bác Còi vùi chú Tí phải gởi tiền nể nể ngoài vợ trẻ bẻm. Chưa là cô ấy buồn nên mới mất sớm".

Nghe cháu nói như thế đến đến con gái mới sớm chưa kịp có chong có con, bà cũng sụt sùi: "Ồ! Lúc ấy đang thời bao cấp, chưa còn mất mình cô Út mà đi học, nó khó thật đấy. Thế mà nó cũng chỉ thú học hành, bao nhiêu bẻm không được vào đi học chứ vì lý do ch mà rồi nó cũng xong được cái bẻm cớ nhân. Vậy mà khi đi dạy học, có kiếm được bao nhiêu tiền đâu. Lạy ông ba cục ba đồng, rồi còn nhong đêm thức trông soạn giáo án, chom điếm. Rồi còn học hành. Vì thế mà nó bỏ bẻm. Các bác các chú mà gởi tiền vợ cho bà, bà phải dành dụm mua bẻm cho nó. Thế mà trẻ cũng không cho nó sống thêm năm nữa vùi bà...".

Thằng bé gài mất cái bẫy khác: "Hôm nay, có cái chú gì ngoài Bẻm mới vào, gởi ông nói cháu bẻm bác. Nghe nói chú ấy giàu lắm, bà nhé?".

Bà c già y n: "Cái ng y thì làm sao cho b n! Chúng nó có h c hành gì đâu. Đi b đi vài năm v , đ c ph ng b trí cho m t chân trong ban qu n lý ch , h ch sách bà con ti u th ng, nh n d m nh n dúi nh ng đ ng ti n m hôi n c m t c a ng i nghèo, r i b t m i mua nhà mua đ t, c th mà ph t lên. Nó vào đây là đ khoe cái giàu c a nó ch nó thăm gì tao".

Th là th ng bé gi t b y l n th hai: "Đ y, bà có th y ch a. Có ph i h c là đ ki m đ c ti n nuôi thân đâu. Cô út c a cháu có c nhân Anh văn, đi d y h c, mà đ n khi có b nh c n ti n ch a b nh thì l i ph i tiêu vào ti n các bác các chú g i v cho bà đ ng già. Còn cái chú y ch ng h c hành gì mà c xây nhà xây c a m m. L i còn có xe h i n a ch".

Bà c l i ng ng i m t l n n a: "Cái th ng này. Thì ra mày b hành b h e v i bà đ y à? Thì thôi, bà tr l i mày r ng, h c là đ cho ng i ta kính tr ng mình là k có hi u bi t. Đ c ch a, ông k nh!".

Th ng ông k nh c a c c i h i. Nó v n ch a hài lòng v i câu tr l i c a bà c đâu. Vì th , nó l i h i, l n này, nó đi xa h n cái chi n thu t cũ: "Bà i, cháu th y b cháu th t là k c c. H u nh cái gì ông y cũng bi t, mà bi t k , bi t đúng n a. Tr ra nh ng th quá chuyên môn v khoa h c k thu t, con cháu th c m c đi u gì ông y cũng tr l i, gi i thích th t rõ ràng c th . Ch ng hi u sao b cháu bi t nhi u đ n th đ làm cái quái gì mà ch ng ki m đ c ti n. Th bà có th y th nh tho ng m cháu l i gào lên không, 'Mày b o b mày mang m y quy n sách ra mà xào l y cái ăn. Ti n c a ông y mang v ch a đ cho tao mua g o đâu' Đôi khi cháu nghĩ m cháu nói cũng đúng đ y ch".

Bà c có v ph n thì hài lòng th y th ng cháu n i ca t ng b nó, ph n h i ph t ý vì nó ch b nó không th c t . Ti n d p, bà bênh v c cho con trai mình: "Đúng th th t. Nh ng ngày x a khi đi h c, b cháu đ c coi là đ a h c gi i. Bà ch u nh t là nó c su t ngày đ c sách. Có nh cháu bây gi m i khi s đ n sách l i kêu bu n ng đâu. Nó đ c sách nhi u mà l i có trí nh t t nên nó bi t nhi u. Có gì là l . Lúc m i m i m y tu i đ u bà đã th y nó đánh b n v i nh ng ng i đ ng đ n có danh v ng nhi u tu i h n nó. Nhi u ông còn lái xe ô tô đ n t n đây, đón nó đi, b o là đi h p v i đi hành gì đ y. Rõ kh , cũng ch vì nh ng vi c h p hành t n th i n o th i nào mà tr c lúc sanh ra cháu, b cháu cũng đã ph i g p không ít r c r i đ y. Ch ti c là t sau đ y, b cháu ch ng ch u làm vi c gì c . Cũng có ng i đ n g i b cháu đi làm đ y ch , nh ng b cháu c b o không cúi l ng xu ng đ c. Th t phí công đèn sách. Có đi u m cháu cũng nh chúng bay ch ng làm sao hi u đ c b cháu đâu".

Thằng bé bắt đầu đưa ra một cái nút thông lòng. Nó giỡn hỏi: "Bà ơi, bà có biết vợ chồng cái nhà bán thịt chó có cái quán ở đâu không mà sống trong cái nhà to đùng cuối xóm này không?".

Bà cười hỏi ngược nhiên thấy thằng bé đang nói với bà nó hỏi hỏi vợ nhà bán thịt chó, hình như bà cười cùng hỏi ngược với, rồi nó lại giỡn. Nhưng bà cũng trả lời: "Ồ, bà biết chứ. Gia đình ở đây lâu rồi mà lại. Mẹ vợ thì cười leo lẻo với khách để lấy tiền. Nhưng mà quân ở đây xấu với ngược lại ăn ngược lại làm cũng bực mình. Năm ngoái bà nghe nói có đứa con gái ở ngoài quê vào làm thuê là đánh rồi, để với một cái nệm rồi quý mà mẹ vợ để nó nát cái tay, rồi nhốt nó trong nhà, bà mẹ nó phải vào xin mãi, chuộc bằng tiền, mẹ đem đứa con bé về. Còn lão chồng thì để cái con thuê, nhưng mà uy quyền không đầy".

Thằng bé lòng yên chí nghe bà cười nói để mẹ trả lời: "Trên đây mấy tháng, chắc có đi đám cưới thì em út của lão chồng quán. Bà cháu cũng có đi đám cưới ở đây, bà có biết không?".

Bà cười thằng thằng trả lời: "Cái thằng này. Mà làm như bà đi đâu xa ở đây chẳng. Thằng ở đây có lúc học với bà mày, lại là hàng xóm láng giềng, nên nó mẹ mẹ bà mày đi đám cưới, chứ bà mày có qua lại với nhà ở đây đâu. Hôm nay đứa thiếp mẹ đi đám cưới, bà cháu đã bắn khoả mãi không biết có nên đi hay không. Chính bà khuyên bà cháu phải đi kẻo hàng xóm láng giềng ngược lại ta nghĩ mình cao hơn bà cháu".

Thằng bé giỡn: "Thà bà? Hôm nay, cháu nghĩ ngửi gần bên bàn bà cháu. Bà cháu ngồi cùng bàn với tôi dân phố, một cái ngo ngo ra như một chú chuộc, ngược lại thì thu lại như mình con giun, chồng biết nói chuyện gì với ai. Cũng chồng ai muốn nói chuyện gì với ông ỷ. Cho nên bà cháu xin phép với sếp khi tiếp mẹ đi ra món thịt ba. Còn cái lão chồng quán thịt chó thì khi chê. Lão đi đâu cũng có cái đám ngược lại bám theo. Lão kể chuyện gì ngược lại ta cũng cười rồi bỏ ra học cái tìm nghe câu để khen. Có cái khi ngược lại quanh quẩn mong đứa chấp hình với lão, kể một vài ngược lại mà cháu biết là viên chức ở phòng ngược lại quân nhà đây, bà ỷ".

Bà cười cười khải: "Ồ, thôi cháu ỷ, thôi thôi nó thôi, phải biết nín như nín thôi. Các cái mình ngày xưa chơi bời, Vai mang túi bạc kè kè, Nói quỵ nói quá chúng nghe rõ mồn mồn. Nó có tiền mà, làm gì chứ đứa ngược lại ta kính trọng".

Thằng bé với vàng kéo nút thông lòng: "Đấy thôi, bà nhé. Có phải cái đi học cho hiểu biết như

thì đứng còng còng i kính tròng đâu. Bà cũng công nhàn rảnh bẻ cháu hiểu biết nhieu, thôi mà chòng ai xem bẻ cháu ra gì. Còn lão chòng quán thọt chó chòng biết chòng chà chòng rủa mồm mà còng đứng ngòng i quòng lỳ. Bà còn bẻ o cháu phẻ i hẻ c đẻ hiểu biết nhieu cho ngòng i ta kính tròng nẻ a hay thỏi nào?".

Câu chuyện cẻ a hai bà cháu mà tôi tình còng nghe đẻ c cách mẻ tẻ m vách làm tôi bằng khuông nghĩ đẻ nẻ mẻ đích cẻ a viẻ c hẻ c. Quòng nhiên nhòng gì mà bà cẻ nói rẻ ng đẻ là mẻ đích cẻ a viẻ c hẻ c thì đẻ u đúng cẻ. Thẻ nhòng nhòng lẻ p luẻ n mà thẻ ng bẻ cháu nẻ i cẻ a bà cẻ dùng đẻ phẻ n bẻ c lẻ i cũng đẻ a trên nhòng sẻ kiẻ n hoàn toàn có thẻ t ngoẻi đẻ i. Vẻ n đẻ là mẻ đích cẻ a viẻ c hẻ c vẻ i kẻ t quẻ cẻ a viẻ c hẻ c đã có quá nhieu khẻ p khẻ nh. Tẻ i sao thẻ nhẻ?

Ngày xẻ a, quẻ n lý sẻ nghiẻ p hẻ c tẻ p cẻ a xã hẻ i là công viẻ c cẻ a Bẻ hẻ c, còn ngày nay ngòng i ta gẻ i là Bẻ Giáo Đẻ c. Trong các bẻ cẻ a chính phẻ ngày nay, chẻ có Bẻ Giáo đẻ c là có cái tên gẻ i oách nhẻ t. Đẻ là cái bẻ chuyên đẻ y đẻ ngòng i khác. Có phẻ i vì vẻ y mà khi đã ngẻ i đẻ a vẻ giáo đẻ c rẻ i thì ngòng i ta quên viẻ c tu đẻ ng bẻ n thân? Và có phẻ i vì vẻ y mà trong chẻ ng trình giáo đẻ c cẻ a Bẻ vẻ n tẻ ng đẻ c áp đẻ ng cho nhieu thẻ hẻ hẻ c sinh, vẻ n đẻ tu đẻ ng đẻ o đẻ c truyẻ n thẻ ng chẻ đẻ c đẻ cẻ p mẻ t cách hẻ i hẻ t? Cho nên xã hẻ i đã bày ra nhòng hiẻ n tẻ ng nghẻ ch lý, rẻ ng ngòng i không đi hẻ c có nhẻ cách khá hẻ n ngòng i đi hẻ c, ngòng i hẻ c thẻ p có nhẻ cách khá hẻ n ngòng i hẻ c cao. Không ai có thẻ phẻ n bẻ c rẻ ng, muẻ n xây đẻ ng mẻ t xã hẻ i lành mẻ nh thì phẻ i có nhẻ công dân tẻ t, mà muẻ n có công dân tẻ t thì phẻ i có mẻ t nẻ n giáo đẻ c tẻ t, chẻ không chẻ là mẻ t nẻ n đẻ y đẻ tẻ t. Vì mẻ t nẻ n hẻ c tẻ p tẻ t là mẻ t nẻ n hẻ c tẻ p mà mẻ i ngòng i đẻ u phẻ i tham gia, luôn luôn cẻ p nhẻ t. Còn vẻ i nẻ n giáo đẻ c tẻ t thì chẻ có nhẻ ng ai đang đẻ c giáo đẻ c mẻ i đẻ c hẻ ng, nhẻ ng ngòng i không còn đẻ c giáo đẻ c nẻ a, cẻ an nhiên tẻ thẻ rẻ ng mình đã hẻ n hẻ n thiên hẻ rẻ i, không cẻ n phẻ i tu đẻ ng gì nẻ a. Và tình trẻ ng tha hóa cẻ thẻ bẻ t đẻ u tẻ trên xuẻ ng.

Quẻ n lý sẻ nghiẻ p hẻ c tẻ p cẻ a xã hẻ i là mẻ t vẻ n đẻ chuyên môn lẻ n, kẻ ngoẻ i đẻ o không đẻ gì mà có thẻ khua môi múa mẻ đẻ c. Tuy nhiên, khẻ c khoẻ i trẻ c nhẻ ng hiẻ n tẻ ng bẻ t thẻ ng cẻ a mẻ t nẻ n hẻ c tẻ p ngày càng suy thoái đẻ phẻ i lên tẻ ng là chuyện mà ai cũng bẻn khoẻn cũng phẻ i có ý kiẻ n, đẻ thúc đẻ y nhẻ ng bẻ c có trách nhẻ m sẻ m có quyẻ t đẻ nhẻ cẻ i thiẻ n tình trẻ ng. Có mẻ t đẻ u chẻ c chẻ n là nẻ u viẻ c hẻ c tẻ p không đẻ c đẻ t trên nẻ n tẻ ng hẻ c đẻ làm ngòng i là chính tẻ t cẻ nhẻ ng mẻ đích khác cũng sẻ không đẻ t đẻ c. Vì khi mẻ t xã hẻ i không có con ngòng i mà chẻ có nhẻ ng hẻ ng thẻ y hẻ ng thẻ khác nhau thì đẻ không phẻ i là xã hẻ i loài ngòng i.

HOÀNG HỒNG NGHỊ

HỎI CÂU ĐỀ LÀM CHI?

Viết bởi Administrator

Nguồn: <http://tapchivanhoaphatgiao.com/blog/tan-man/hoc-de-lam-chi.html>